

ХОЗЯЙСТВЕННОЕ ПРАВО И ПРОЦЕСС

УДК 346.26+346.57

ВИДИ ТА ФУНКЦІЇ РИЗИКІВ У ПІДПРИЄМНИЦТВІ

Вікторія РЄЗНИКОВА,

доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри господарського права юридичного факультету
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Ірина КРАВЕЦЬ,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри господарського права юридичного факультету
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

АНОТАЦІЯ

Стаття присвячена дослідженню функцій та видів ризиків у підприємництві. Проаналізовано точки зору науковців стосовно функцій ризиків у різних галузях права, виокремлено особливості функцій ризиків у підприємництві, сформульовано функції ризиків у підприємництві.

Розглянуто різні точки зору дослідників стосовно класифікації ризиків у підприємництві, запропоновано критерії для класифікації ризиків у підприємництві: походження, рівень правового регулювання, галузева належність, наслідки, тривалість, волевиявлення, форма, ступінь типовості, ступінь обґрунтування, можливість оцінки та регулювання, можливість страхування, джерела виникнення, масштаб впливу, рівень втрат, характер.

Ключові слова: ризик, функції ризиків, види ризиків, управління ризиками, оцінка ризиків.

TYPES AND RISK FUNCTIONS IN BUSINESS

Victoria RIEZNIKOVA,

Doctor of Law Sciences, Professor, Professor at the Department of Economic Law of Law Faculty
of the Taras Shevchenko National University of Kyiv

Iryna KRAVETS,

Candidate of Law Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Economic Law of Law Faculty
of the Taras Shevchenko National University of Kyiv

SUMMARY

The article is devoted to the study of entrepreneurship risks' functions and types. There were analyzed scientists' points of view according functions of risks in different branches of law, identified specific functions of risks in entrepreneurship, formulated functions of risks in entrepreneurship.

In this work are considered different points of view of the researchers due the classification of risks in entrepreneurship. Also are proposed criteria for entrepreneurship risks classification: origin, level of legal regulation, branch affiliation, consequences, duration, will, form, degree of type, degree of justification, possibility of assessment and regulation, insurance possibility, sources of origin, scale of influence, level of losses, character.

Key words: risk, risk functions, types of risks, risk management, risk assessment.

Постановка проблеми. Ризик є однією з легальних ознак підприємницької діяльності, з огляду на положення ст. 42 Господарського кодексу України, відповідно до якого підприємництво – це самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик господарська діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку. Закон водночас не дає правової характеристики підприємницькому ризику, не передбачає можливості виведення критеріїв його допустимості (обґрунтованості, правомірності), не пояснює його ролі та значення у разі притягнення суб'єкта підприємництва до відповідальності.

Актуальність теми дослідження зумовлена необхідністю дослідження видів та функцій ризиків у підприємництві, оскільки саме ризик є однією з ознак підприємницької діяльності, яка не дістала цілісного дослідження в господарсько-правовій літературі. У сучасних умовах розвитку економіки ступінь ризику в підприємстві зростає внаслідок політичної та економічної нестабільності, тому актуальність дослідження їх функцій та видів не викликає сумніву.

Стан дослідження. Питання ризиків у різних галузях права досліджували такі вчені, як: О.В. Андрєєва, Р.А. Крючков, М.С. Грінберг, М.Д. Шаргородський та ін. Ризики у під-

присмицтві, їх ознаки та особливості досліджували такі вчені, як: Л.І. Донець, О.М. Дюгованець, С.С. Занковський, Г.В. Овчинникова, І.В. Чуприна та інші вчені.

Виклад основного матеріалу. Перш ніж вивчати функції ризиків у підприємстві, слід наголосити, що можна виокремити *економічну* та *правову сторони ризику*. *Економічна* полягає в настанні для конкретного суб'єкта господарювання обов'язку несення можливих витрат та/або збитків, породжених окремими ризиковими обставинами, ризиковою ситуацією тощо. *Правова* полягає не в суті та не в ідентифікації ризикових обставин, а у можливості вибору правових засобів, котрі б дали змогу передбачити наявну ймовірність настання негативних майнових наслідків, мінімізувати їх, співвіднести з бажаним економічним результатом, наявним майновим інтересом [1, с. 103].

Ризики внаслідок своєї дуалістичної природи (здатності як до негативних, так і до позитивних проявів) виконують *низку функцій*, основними з яких є: а) *інноваційна функція*, що передбачає пошук нетрадиційних, нових, креативних шляхів розв'язання наявних проблем. Ризикові нестандартні рішення призводять врешті до більш ефективного типу господарювання, від чого виграють усі учасники господарських відносин; б) *регулятивна функція*, яка може виявлятися як у конструктивній, так і в деструктивній формах (з одного боку, в здатності ризикувати з метою забезпечення підприємницького успіху, отримання прибутку від здійснюваної діяльності, а з іншого, в прийнятті необґрунтованих рішень, неврахуванні всього спектра необхідної інформації, закономірностей економічного розвитку, що породжує авантюризм, суб'єктивізм та інші негативні прояви. У цьому разі ризик виступає дестабілізуючим фактором); в) *захисна функція*, якщо для підприємця ризик – це його природний стан, то нормою має бути і терпиме ставлення до негативних наслідків ризику, незадовільних результатів прийнятих ризикових рішень. Необхідними є передбачені на рівні закону гарантії (правові, політичні, економічні та ін.), що виключали б покарання, стимулювали виправданій, обґрунтований ризик підприємця; г) *аналітична функція* передбачає аналіз усіх можливих варіантів рішень і вибір найменш ризикових оптимальних (найбільш рентабельних) рішень з кількох наявних альтернатив тощо.

Загальноприйнятими при цьому вважаються дві функції ризиків: *регулююча* та *захисна* [2, с. 192]. *Регулююча функція* має два аспекти: негативний та позитивний. Негативний полягає в тому, що прийняття та виконання, втілення в життя рішень з необґрунтованим ризиком ведуть до волонтаризму, крайнім проявом якого є авантюризм. Цей різновид ризику об'єктивно містить значну вірогідність неможливості досягнення мети під час реалізації рішення. Для негативного аспекту регулюючої функції ризику виступає чинником, що дестабілізує практику господарювання. Позитивний виконує роль своєрідного каталізатора в ухваленні економічних рішень. *Захисна функція* також має два аспекти: історико-генетичний і соціально-правовий, що полягає в необхідності забезпечення права на господарський ризик і закріплення його на законодавчому рівні як категорії правомірності обґрунтованого ризику.

В економіко-правовій літературі щодо функцій ризику у підприємстві побутують, крім зазначеного, різні точки зору. Так, Р.А. Крючков виділяє такі функції ризику, як: інструментальна (визначає можливість засобом ризику вибудувати та пояснити системні зв'язки у праві), прогностна (засобом ризику можна прогнозувати, здійснити перспективне планування майбутнього; ризик загалом слід розглядати як прийом, що дає змогу наблизити та змодельовати ситуацію, яка ще не виникла (договірні, податкові, страхові ризики), прийняти рішення в умовах невизначеності), регулятивна (ризик сприяє упорядкуванню суспіль-

них відносин, зведенню їх до певних правил), новаторська (зумовлена здатністю ризику бути джерелом та способом розвитку, прогресивного руху), дестабілізуюча (негативні наслідки ризику можуть бути досить відчутними, внаслідок чого замість творчого ефекту настає дестабілізація). Суперечливі ж функції ризику виявляються через право на ризик (новаторська функція) або відповідальність за ризик (дестабілізуюча функція). При цьому право на ризик визначається автором як забезпечена правовими засобами можливість ризикової поведінки загального чи спеціального суб'єкта і водночас визнанням позитивного потенціалу ризику. Суб'єктивне право на ризик характеризується перебуванням у суспільних відносинах і може розглядатися як сукупність можливостей, зумовлених ситуацією ризику. Не зважаючи на те, що право на ризик передбачає можливість бездіяльності (відмова від ризику), змістом права на ризик виступає передусім можливість діяти (право на експеримент) [3, с. 8–10].

У визначенні функцій ризиків у підприємстві важливу роль відіграє оцінка ризику, яка полягає в отриманні відомостей та інформації, необхідних для прийняття управлінських рішень про доцільність вчинення тієї чи іншої дії суб'єктом підприємства, а також у розробці засобів для убезпечення від можливих втрат (збитків) за наслідками вчинення тих чи інших дій, утримання від їхнього вчинення тощо. Приймаючи будь-яке рішення, суб'єкт підприємства зазвичай намагається вирахувати ступінь ризику, який може вплинути на кінцевий результат його діяльності. Вміння вчасно визначити ризик, мінімізувати його – важливе завдання для успішного розвитку підприємства.

Наявні такі *методи оцінки ризику*: *статистичний* – здебільшого використовується в стабільних умовах, коли можливі втрати оцінюють за даними попередніх періодів. За статистичним методом ризик обчислюється за формулою: $R = n : N$, де R – ризик за певний період часу, n – кількість фактичних проявів небезпеки, N – теоретично можлива кількість небезпек для такого виду діяльності чи об'єкта. Ця формула дає змогу розрахувати розміри загального й групового ризику. В оцінці загального ризику величина N визначає максимальну кількість усіх подій, а в оцінці групового ризику – максимальну кількість подій у конкретній групі, що вибрана із загальної кількості за певною ознакою (зокрема, групу можуть становити транспортні засоби одного типу; один клас суб'єктів господарської діяльності тощо); *експертний* використовується за відсутності необхідних статистичних даних або за різкої зміни умов діяльності, передбачає залучення висококваліфікованих суб'єктів професійної оціночної діяльності й орієнтацію на їхні висновки; *розрахунково-аналітичний* базується на теоретичній моделі розвитку підприємства, потребує великого обсягу знань і кваліфікації розробників, значних матеріальних витрат, а відтак є прийнятним лише для великих підприємств, хоч є найбільш вірогідним та точним.

Ціну ризику (ЦР) у найзагальнішому вираженні можна визначити як різницю між очікуваним (запланованим без урахування ризику) прибутком від певного підприємницького проекту (*По*) та прибутком з ймовірним ризиком (*Пр*), тобто за формулою: $ЦР = По - Пр$.

Правова оцінка ризику полягає у визначенні якісних і кількісних параметрів ризиків (до, після чи під час розвитку ризикової ситуації) та може бути: *попередньою* (здійснюється суб'єктом ризику до моменту його настання та прийняття), *оперативною* (аналізується ситуація ризику в її розвитку), *здійснюваною постфактум* (після настання ризикової ситуації та прийняття в її умовах рішення). Первинно юридична оцінка визначає наявність припущення про ризиковий характер діяльності, закріпленого

в правових нормах. Під час реалізації права оцінка ризику зумовлює правові можливості управління ризиками. У разі притягнення до юридичної відповідальності за скоєння правопорушення, пов'язаного з ризиковою поведінкою, оцінка ризику дає змогу визначити обґрунтованість (розумність) поведінки суб'єкта правопорушення. Комплексність оцінки визначає причинно-наслідкові зв'язки між ризиком та можливими (чи такими, що настали) юридичними наслідками [1, с. 104–105].

Щодо класифікації ризиків у підприємстві, то цій проблемі присвячено чимало наукових праць. Так, наприклад, М.С. Грінберг виділяв такі види ризиків: новаторський, технічний, а також ризик, що впливає з попередження заподіяння шкоди [4, с. 46]. Критерієм для класифікації автор використовував функціональне призначення ризику, ступінь його регламентованості, характер діяльності ризикуючого суб'єкта. М.Д. Шаргородський вважав, що ризик може бути: господарський та прогресивного розвитку [5, с. 88–95]. Виробничий та науковий ризики досліджував А.А. Піонтковський [6, с. 31–39]. В.М. Кудрявцев пропонував класифікувати ризики на технічний та новаторський [7, с. 217]. Г.В. Овчиннікова розробила складну градацію ризиків, фактично присвоївши кожній сфері діяльності свій ризик [8, с. 60–66].

Класифікувати ризики, на нашу думку, можна за різноманітними критеріями:

- *за походженням*: зовнішні та внутрішні. Зовнішні, своєю чергою, можуть бути нормальними та підвищеними. Нормальний ризик характеризується тим, що супроводжує здійснення підприємницької діяльності незалежно від її виду. Підвищений ризик зумовлюється: небезпечністю діяльності для необмеженого кола осіб, які безпосередньо не беруть участі у її здійсненні; надзвичайною прибутковістю діяльності; нерозривним зв'язком із задоволенням невід'ємних потреб населення; використанням вичерпних природних ресурсів або ресурсів, які мають стратегічне значення для держави; залученням до діяльності великого кола учасників, наявністю значних витрат ресурсів. Специфіка підвищеного ризику полягає в наявності взаємозв'язку із конкретною сферою (чи видом) підприємницької активності, виключенням певного виду діяльності для суб'єкта підприємства тощо. Наявність підвищеного підприємницького ризику потребує додаткового правового регулювання шляхом встановлення певних обмежень (дозвільного характеру) здійснення права на підприємницьку діяльність відповідного виду;

- *за рівнем правового врегулювання*: міжнародні (регламентуються на рівні міжнародних норм та принципів), національні (на рівні національного законодавства) та індивідуальні (на рівні конкретного суб'єкта підприємства);

- *за галузевою належністю*: страхові, корпоративні, податкові, банківські тощо;

- *за наслідками*: пов'язані з юридичною відповідальністю та пов'язані з негативними наслідками, які не стосуються юридичної відповідальності;

- *за тривалістю*: триваючі та разові;

- *за волевиявленням*: договірні та позадоговірні;

- *за формою*: екстремальні, експериментальні, стихійні тощо;

- *за ступенем типовості*: системні (типові) та неординарні (нетипові);

- *за ступенем обґрунтованості*: обґрунтовані, частково обґрунтовані та авантюрні;

- *за можливістю оцінки і врегулювання*: прогнозовані (регульовані), частково прогнозовані (частково регульовані) та непрогнозовані (нерегульовані);

- *за можливістю страхування*: такі, що можуть бути застраховані та ні;

- *за джерелами виникнення*: систематичні (ринкові) та несистематичні (специфічні);

- *за масштабом впливу*: глобальні, загальнодержавні, регіональні, галузеві, місцеві, локальні;

- *за рівнем втрат*: мінімальні, середні, оптимальні, максимальні або припустимі, критичні, катастрофічні;

- *за характером*: прості (статичні) та складні (динамічні).

Щодо останнього поділу, то *статичні ризики* завжди несуть у собі втрати. Це, наприклад: ймовірні втрати внаслідок впливу на активи суб'єкта підприємства стихійних лих; ймовірні втрати внаслідок злочинних дій; ймовірні втрати внаслідок несприятливих змін у законодавстві тощо. *Динамічний ризик* натомість несе у собі або втрати, або прибуток. Динамічні ризики є складними для управління. До них відносять різні види політичних, економічних, галузевих ризиків тощо.

Для підприємства характерним є сполучення не з одним ризиком, а з їхньою сукупністю: ризиками вертикальними, горизонтальними та внутрішньогосподарськими, як зазначає С.С. Занковський. Горизонтальні підприємницькі ризики є пов'язаними передусім з господарською діяльністю підприємця. Для вертикальних ризиків є характерною можливість несення негативних наслідків від здійснення господарської діяльності, підданої державному регулюванню органів виконавчої влади. Внутрішньогосподарські ризики є пов'язаними з негативними наслідками відносин у межах (всередині) самого суб'єкта господарювання (внутрішньогосподарських відносин) [9, с. 103–117]. І.В. Чуприна власне підприємницькі ризики поділяє на: ризики на національному рівні (в межах економіки однієї країни) і на міжнародні ризики (що зачіпають економіку різних країн). Ризики на національному рівні включають: ризики на макроекономічному рівні, що охоплюють економіку в цілому; ризики на мікроекономічному рівні, що охоплюють окремих суб'єктів господарювання. Серед ризиків макроекономічного рівня виділяються загальнодержавний і локальний ризики. Поняття локального пов'язано зі здійсненням більш приватних, специфічних задач і виявляється на галузевому або на регіональному рівнях управління господарством. Видом підприємницького ризику авторка при цьому називає угруповання ситуацій, близьких за усвідомленням ризику і поведінкою в ризикових ситуаціях [2, с. 190–191]. Л.І. Донець, визначивши комерційний (підприємницький) ризик як такий, що виникає в процесі реалізації товарів і послуг, виготовлених чи придбаних суб'єктом підприємства, за структурною ознакою виділяє: майнові (пов'язані з ймовірністю втрат майна підприємця через крадіжку, диверсію, перевантаження технічної й технологічної систем тощо), виробничі (пов'язані зі збитком від зупинки виробництва внаслідок впливу різних факторів і насамперед із втраченою чи пошкодженою основних і оборотних фондів, а також ризики, пов'язані із впровадженням у виробництво нової техніки і технології) та торгові (пов'язані зі збитком через призму платежів, відмові від платежу в період транспортування товару, непостачання товару тощо) ризики [10, с. 18–20]. О.М. Дюгованець, вважаючи ідентифікацію ризиків передумовою здійснення ефективного управління ними, класифікує їх за рівнем на: 1) загальні ризики бізнес-середовища; 2) промислові (ризики на ринку витрат, ризики на ринку товарів і ризики конкурентоспроможності); 3) ризики фірми (операційні фактори, фактори відповідальності, фактори наукових досліджень, кредитні та поведінкові фактори). Кожна з цих категорій включає в себе, за спостереженням автора, певну кількість невизначених компонентів [11, с. 193–310]. О.В. Андреева виділяє залежно від місця ризику в приватному правовідношенні: алеаторний (внутрішній ризик

стосовно конкретного правовідношення) та не алеаторний (зобов'язальний) ризик (зовнішній); залежно від тривалості ризику: ризик, який супроводжує правовідносини від моменту їх виникнення до моменту припинення, а також ризик, що супроводжує правовідносини на певному етапі їх існування [12, с. 9].

У практиці формування системи ризик-менеджменту підприємств набула поширення система класифікації ризиків на основі Generally Accepted Risk Principles (GARP), розроблена аудиторською групою Coopers & Lybrand, що виокремлює шість груп ризику: ринкові, кредитні, ризики концентрації, ризики ліквідності, операційні ризики і ризики бізнес-події.

Під час класифікації ризиків у підприємстві слід враховувати, що, мінімізуючи ризик, зацікавлена особа впливає на ситуацію невизначеності результату з метою досягнення найбільш позитивного ефекту як від власної поведінки, так і від поведінки інших осіб, з котрими вона взаємодіє. *Розподіл ризиків* необхідно здійснювати з урахуванням таких умов: попередня згода на ризик; інформованість про наслідки поведінки та можливі прояви ризику; співрозмірна компенсація у разі відсутності згоди сторін; співвідношення об'єктивного та суб'єктивного ризиків; ступінь зацікавленості однієї особи у поведінці іншого учасника взаємодії; ступінь контролю над ризиковою ситуацією та обставинами, інша можливість впливати на прояви ризику; становище сторін у переговорах, їх залежність один від одного; ступінь взаємного впливу на прийняття рішень та ін. [13, с. 136–137].

До способів *справедливого розподілу ризиків* пропонується відносити: конструкцію юридичної особи; встановлення вини як обов'язкової умови притягнення до відповідальності за загального правила безвинної відповідальності; обмеження обсягу відповідальності розмірами реальних збитків; покладення збитків на особу, що не є стороною у зобов'язанні; встановлення черговості виконання зобов'язань; розподіл негативних наслідків ризику серед боржників; покладення наслідків ризику на одну зі сторін у зобов'язанні; державну реєстрацію прав (права власності та інших речових прав, прав на результати інтелектуальної власності, засоби індивідуалізації тощо); вимоги щодо форми угод, якими опосередковується перехід права (повна письмова форма, нотаріальне посвідчення, державна реєстрація та ін.). У правовій літературі наголошується на необхідності розробки та обґрунтування критеріїв реалізації принципу справедливого, імперативно-диспозитивного розподілу ризиків у підприємстві [14, с. 8–10]. Таких критеріїв на сьогодні можна виділити два: економічної доцільності та соціальної значущості (полягає в захисті соціально значущого інтересу, покладенні несприятливих майнових наслідків ризику на більш сильну сторону в зобов'язанні, лежить в основі обов'язкового страхування, обмеження відповідальності тощо) [1, с. 106–107].

Висновки. Отже, з огляду ознаки та особливості ризиків у підприємстві, можна виокремити такі функції ризику у підприємстві: а) *інноваційна функція*, що передбачає пошук нетрадиційних, нових, креативних шляхів розв'язання наявних проблем. Ризикові нестандартні рішення призводять врешті до більш ефективного типу господарювання, від чого виграють усі учасники господарських відносин; б) *регулятивна функція*, яка може виявлятися як у конструктивній, так і в деструктивній формах (з одного боку, в здатності ризикувати з метою забезпечення підприємницького успіху, отримання прибутку від здійснюваної діяльності, а з іншого, в прийнятті необґрунтованих рішень, неврахуванні всього спектра необхідної інформації, закономірностей економічного розвитку, що породжує авантюризм, суб'єктивізм та інші негативні

прояви. У цьому разі ризик виступає дестабілізуючим фактором); в) *захисна функція*, якщо для підприємця ризик – це його природний стан, то нормою має бути і терпиме ставлення до негативних наслідків ризику, незадовільних результатів прийнятих ризикових рішень. Необхідними є передбачені на рівні закону гарантії (правові, політичні, економічні та ін.), що виключали б покарання, стимулювали виправданій, обґрунтований ризик підприємця; г) *аналітична функція* передбачає аналіз усіх можливих варіантів рішень і вибір найменш ризикових оптимальних (найбільш рентабельних) рішень з кількох наявних альтернатив тощо.

Класифікувати ризики, на нашу думку, можна за різними критеріями:

- за походженням: зовнішні та внутрішні;
- за рівнем правового врегулювання: міжнародні (регламентуються на рівні міжнародних норм та принципів), національні (на рівні національного законодавства) та індивідуальні (на рівні конкретного суб'єкта підприємства);
- за галузеву належністю: страхові, корпоративні, податкові, банківські тощо;
- за наслідками: пов'язані з юридичною відповідальністю та пов'язані з негативними наслідками, які не стосуються юридичної відповідальності;
- за тривалістю: тривалі та разові;
- за волевиявленням: договірні та позадоговірні;
- за формою: екстремальні, експериментальні, стихійні тощо;
- за ступенем типовості: системні (типові) та неординарні (нетипові);
- за ступенем обґрунтованості: обґрунтовані, частково обґрунтовані та авантюрні;
- за можливістю оцінки і врегулювання: прогнозовані (регульовані), частково прогнозовані (частково регульовані) та непрогнозовані (нерегульовані);
- за можливістю страхування: такі, що можуть бути застраховані та ні;
- за джерелами виникнення: систематичні (ринкові) та несистематичні (специфічні);
- за масштабом впливу: глобальні, загальнодержавні, регіональні, галузеві, місцеві, локальні;
- за рівнем втрат: мінімальні, середні, оптимальні, максимальні або припустимі, критичні, катастрофічні;
- за характером: прості (статичні) та складні (динамічні).

Список використаної літератури:

1. Резнікова В., Стефанчук Р. Оцінка ризиків у підприємстві та управління ними. Право України. 2018. № 5. С. 101–115.
2. Чуприна І.В. Поняття та класифікація ризиків у підприємницькій діяльності. Збірник наукових праць ВНАУ. Серія: Економічні науки. 2012. № 4. С. 187–194.
3. Крючков Р.А. Риск в праве: генезис, понятие и управление: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.01 «Теория и история права и государства; история учений о праве и государстве». Нижн. Новгород, 2011. 27 с.
4. Гринберг М.С. Проблема производственного риска в уголовном праве. М.: Госюриздат, 1963. 132 с.
5. Шаргородский М.Д. Научный прогресс и уголовное право. Советское государство и право. 1969. № 12. С. 88–95.
6. Пионтковский А.А. Уголовный закон в борьбе с отрицательными последствиями научно-технического прогресса. Советское государство и право. 1972. № 4. С. 31–39.
7. Кудрявцев В.Н. Правовое поведение: норма и патология. М.: Наука, 1982. 287 с.
8. Овчинникова Г.В. Виды производственно-хозяйственного риска. Правоведение. 1994. № 4. С. 60–66.

9. Занковский С.С. Проблема риска в предпринимательском праве. Правовые и экономические проблемы управления безопасностью и рисками: Сб. статей. М., 2003. С. 103–117.

10. Донець Л.І. Економічні ризики та методи їх вимірювання. К.: ЦУЛ, 2006. 312 с.

11. Дюгованець О.М. Підвищення ефективності управління ризиками фірми в умовах нестабільності. Фірма в умовах глобальної нестабільності: виклики, можливості та ризики нової економіки: кол. монографія. Ужгород: АУТДОР-ШАРК, 2015. С. 193–310.

12. Андреева О.В. Ризик у договірних зобов'язаннях: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.03 «Цивільне право та цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право». К., 2015. 20 с.

13. Бушев А.Ю. К вопросу о правовой доктрине рисков. Актуальные проблемы науки и практики коммерческого права. Вып. 5: сб. науч. ст.; / под общ. ред. В.Ф. Попондопуло, О.Ю. Скворцова. М.: Волтерс Клувер, 2005. С. 111–143.

14. Мартиросян А.Г. Категория риска в гражданском праве Российской Федерации: автореф. дис. на соискание учен. степени канд. юрид. наук: спец. 12.00.03 «Гражданское право; предпринимательское право; семейное право; международное частное право». М., 2014. С. 8–10.

ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРІВ

Резнікова Вікторія Вікторівна – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри господарського права юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Кравець Ірина Мирославівна – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри господарського права юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

Rieznikova Victoriia Victorivna – Doctor of Law Sciences, Professor, Professor at the Department of Economic Law of Law Faculty of the Taras Shevchenko National University of Kyiv

Kravets Iryna Myroslavivna – Candidate of Law Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Economic Law of Law Faculty of the Taras Shevchenko National University of Kyiv

ikravets104@gmail.com